

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Brno, Zemědělská 1 a, 613 00 Brno

Brno 17.3.2014

UKZUZ 019018/2014

Zpráva č. 1 oblastního odboru BRNO o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.– 16.3.2014

1. Počasí

Průběh počasí ve sledovaném zimním období byl netypický, teplotně nadprůměrný, s minimálním množstvím srážek.

Začátek nového roku připomínal počasím spíše jaro. Teploty přes den se pohybovaly od 5 do 10 °C, v noci v rozmezí od 1 do 5 °C. Obloha převážně zatažená, přes den ojediněle polojasná, vyskytovaly se četné mlhy. Srážky byly pouze ve formě slabého deště nebo mrholení. V polovině ledna přišlo ochlazení na teploty v noci do -7 °C, přes den slabě nad nulou, s jasnou až polojasnou oblohou, které však bylo jen přechodné a následně se oteplilo na 5 °C místy až 13 °C přes den, v noci slabé přízemní mrazíky až 4 °C. K výraznějšímu poklesu nočních teplot došlo jen v několika málo dnech měsíce ledna. První sněhové přeháňky se objevily až na konci ledna (sněhová vrstva do 2 cm). Se sněžením přišly první větší mrazy s arktickým studeným větrem. Teploty v tomto krátkém období klesaly až k -15 °C (26.1.). Teplotní odchylka od normálu činila v lednu +3,1 °C. Měsíční úhrn srážek za leden činil 22 mm, tj. o 5,7 mm méně oproti padesátiletému průměru (28 mm).

Začátek února byl ve znamení střídání chladného a teplejšího počasí. Změny nastávaly ze dne na den. Denní teploty dosahovaly 5 °C, noční kolem 0 °C. Přibližně v polovině února opět došlo k oteplení na 10 °C přes den. Tento charakter počasí setrval až do začátku března. Bez sněhových přeháněk, ojediněle pouze slabé dešťové přeháňky. Měsíční úhrn srážek v únoru byl v rozmezí 15 až 21 mm. Teplotní odchylka od normálu činila v únoru +3,4 °C. Měsíční úhrn srážek za únor byl 21 mm, tj. o 7,8 mm méně oproti padesátiletému průměru (29 mm).

První polovina měsíce března, tedy závěr sledovaného období byl ve znamení příjemných jarních teplot přes den maxima až kolem 18 °C. V noci teploty místy klesaly pod bod mrazu do maximálně -3 °C, ale většinou byly noční teploty nad nulou. Přes den slunečno, jasno až polojasno. Beze srážek. Ojediněle foukal nárazový vítr. První polovina března byla poznamenána vláhovou deficiencí, slabé srážky byly pouze ve dnech 3.3. a 4.3. v úhrnu do 1 mm. Poslední dva dny sledovaného období se náhle ochladilo, teploty spadly o několik stupňů na průměrnou teplotu kolem 10 °C. Bylo zataženo s deštěm a mrholením v úhrnu srážek 3-8 mm. Ochlazení doprovázel silný nárazový vítr.

Úhrn srážek za sledované období je velmi slabý, do 50 mm.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Letošní velmi teplý ráz zimy přál dobrému přezimování trvalých kultur i ozimých plodin. Poškození mrazem bylo na ozimých obilninách i řepkách sledováno na celém území pouze ojediněle. Vlivem déletrvajícího suchého a teplého počasí je pozorováno žloutnutí a zasychání špiček listů ozimých obilnin (především u ječmene ozimého). Na některých lokalitách (písčitohlinité půdy v okrese Břeclav) trpí porosty řepky ozimé suchem.

V důsledku mírné zimy dobře přezimovaly i škodlivé organismy a plevely. V porostech pšenice i ječmene je pozorováno lokálně střední až silné napadení padlím a u pšenice navíc i septoriovou skvrnitostí.

Jarní práce vlivem brzkého příchodu jara započaly letos už začátkem února. Sazení raných brambor začalo ve druhé dekádě února a setí jarních obilnin ve třetí dekádě února. Následovalo setí hrachu a máku setého. Přihnojeny jsou všechny ozimé plodiny, probíhá ošetření porostů ozimých obilnin a ozimé řepky proti plevelům a koncem sledovaného období také chemická ochrana proto krytonoscům a fómové hnilobě řepky ozimé. Ve vinicích se dokončuje řez. Pokračuje řez ovocných dřevin.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 25-29 BBCH)

Růstová fáze: pátá odnož viditelná až 9 a více odnoží viditelných.

Všeobecně velmi slabé výskyty **vymrznutí pšenice** byly nalezeny na okrese Brno-venkov i Znojmo.

První výskyt **sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis*)** zaznamenán na okrese Blansko (Touboř, 5.3.). Střední výskyt zaznamenán na okrese Blansko (Štěchov, 12.3.).

Pozorování napadení rostlin se provádí v době začínající jarní vegetace a rovněž koncem odnožování (29–30 BBCH). Hodnotí se napadení porostu při úhlopříčném průchodu.

Preventivní ochranou je podpora rychlé regenerace porostů na jaře dusíkatou výživou, použitím regulátorů růstu k podpoře odnožení, popřípadě vláčení silně napadených porostů.

První výskyt **černí obilnin (*Cladosporium spp.*)** na listech byl zjištěn na okrese Znojmo (Krhovice, 20.2.).

První výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby pšenice (*Fusarium spp.*)** na pochvách listů byl objeven na okrese Znojmo (Krhovice, 20.2.).

Při úhlopříčném průchodu porostem se hodnotí 20 rostlin. Rostlina se vyryje i s kořeny, z každé rostliny se vybere jedna odnož a hodnotí se poškození bazální části, především zahnědlé skvrny v místě přechodu mezi nadzemní a podzemní částí.

Účinnou ochranou je snížení podílu ozimých obilnin v osevním postupu-setí obilnin 1x za tři roky, pozdější setí a aplikace růstových regulátorů, které redukuje ztráty případným polehnutím. Při aplikaci chemické ochrany je výhodnější použít kombinace fungicidů účinných i na listové choroby ve fázi BBCH 30-32.

Všeobecný střední až silný výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** na listech byl sledován na okrese Znojmo (Bantice, Krhovice, Znojmo-louka). První výskyt zjištěn na okrese Blansko (Touboř, 5.3.), lokálně střední výskyt zaznamenán na okrese Břeclav (Horní Bojanovice, Boleradice, 7.3.), slabý výskyt infekce na starých listech sledován na okrese Břeclav (Hrušky, 4.3., Týnec 21.2.).

Hodnotí se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst x 2 rostliny = 20 rostlin). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Místa odběru rostlin jsou rovnoměrně rozmístěná podél trasy průchodu. Hodnotí se napadení rostlin, tj. určí se počet rostlin (odnoží) s příznaky výskytu padlí pšenice (kupky nebo mycelium) na listové čepeli a pochvě. Z počtu kontrolovaných odnoží a počtu napadených odnoží se vypočítá procento napadených rostlin (odnoží).

Ošetřují se porosty při indexu napadení vyšším než 10 %. Fungicidní ochranu je třeba usměrnit podle vývoje počasí. Ošetřuje se zpravidla od fáze BBCH 30. Zásahy se provádí zároveň proti celému komplexu listových chorob. Při rozhodování o konkrétním termínu ošetření je vhodné zohlednit rovněž předpokládaný počet ošetření. S cílem oddálit vznik rezistence je nutné střídat fungicidy s odlišným mechanismem působení.

Plošný silný výskyt **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** na listech byl pozorován v první dekádě března na okrese Znojmo (Bohutice, Krhovice, Těšetice u Znojma, Střelice u Jevišovic, Znojmo-louka). První výskyt na okrese Blansko (Touboř, 5.3.), na okrese Břeclav (Hrušky, 4.3., Týnec 4.3., Boleradice, Horní Bojanovice, 20.2., Němčičky, 7.3.).

První výskyt imag **kříška polního (*Psammotettix alienus*)** v porostech byl objeven na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 10.3.), Znojmo (Krhovice, 10.3.), Břeclav (Horní Bojanovice, 14.3.).

První výskyt larev **bzunky ječné (*Oscinella frit*)** byl pozorován na okrese Břeclav (Moravský Žižkov, 14.3.).

První výskyt příznaků poškození porostu larvami **hrbáče osenního (*Zabrus tenebrioides*)** byl zjištěn v okrese Břeclav (Valtice, 14.3.).

Všeobecné střední až silné výskyty populací **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly nalezeny na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou), Znojmo (Bohutice, Hluboké Mašůvky, Krhovice, Znojmo-louka), lokálně střední výskyt na okrese Břeclav (Zaječí, 20.2., Horní Bojanovice, 7.3., Hrušky, 5.3., Týnec 5.3., Moravská Nová Ves, 6.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech ozimů o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace.

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření na jaře se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby, ÚKZÚZ a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

JEČMEN OZIMÝ (RF 25-29 BBCH)

Růstová fáze: pátá odnož viditelná až 9 a více odnoží viditelných.

Všeobecně velmi slabé výskyty **vymrznutí ječmene** byly zjištěny na okrese Brno-venkov i Znojmo.

První výskyt **obecné krčkové a kořenové hniloby ječmene (*Fusarium spp.*)** na pochvách listů byl objeven na okrese Znojmo (Střelice u Jevišovic, 25.2.).

Velmi silný výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** na listech byl sledován na okrese Brno-venkov (Žabčice). První výskyt zaznamenaný na okrese Blansko (Karolín, 5.3.), Břeclav (Moravská Nová Ves, 7.3.), lokálně střední výskyt zjištěn na okrese Břeclav (Boleradice, 7.3.).

První výskyt **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)** na listech byl nalezen na okrese Znojmo (Střelice u Jevišovic, 11.3. a Břeclav (Boleradice, 7.3., Moravská Nová Ves, 7.3.).

První výskyt **sněžné plísňovitosti obilnin (*Monographella nivalis* var. *nivalis*)** na listech byl pozorován na okrese Znojmo (Střelice u Jevišovic, 11.3.).

První výskyt **tyfulové plísňovitosti obilnin (*Typhula incarnata*)** na pochvách listů se střední intenzitou byl objeven na okrese Brno-venkov (Žabčice, 26.2.) a na okrese Blansko (Karolín, 5.3.).

První výskyt **askochytové skvrnitosti listů obilnin (*Ascochyta* spp.)** byl zjištěn na okrese Blansko (Karolín, 5.3.).

Lokálně silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** v porostu byl sledován na okrese Brno–venkov (Žabčice), ohniskově střední výskyt vyhodnocen na okrese Břeclav (Boleradice, 20.2., Moravská Nová Ves, 6.3.) a Uherské Hradiště (Bílovice, 10.3.).
Sledování a ošetření viz. pšenice ozimá.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 19-33 BBCH)

Růstová fáze: 6 až 9 a více listů vyvinuto až 3. internodium viditelné.

Všeobecně velmi slabé výskyty **zimního mrazového poškození vrcholu řepky** byly zjištěny na okrese Brno–venkov i Znojmo.

První výskyt **černí (*Cladosporium* spp.)** na listech poškozených mrazem byl objeven na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 24.2.), Znojmo (Krhovice, 20.2.), Blansko (Drnovice, 5.3.).

Na okrese Blansko (Kozárov, 12.3.) zjištěn první výskyt **plísňě brukvovitých (*Hyaloperonospora parasitica*)**.

První výskyt **šedé plísňovitosti brukvovitých (*Botrytis cinerea*)** na kořenovém krčku byl nalezen na okrese Znojmo (Krhovice, 20.2.).

První výskyt dospělců **blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*)** v Mörickeho misce byl zjištěn na okrese Břeclav (Hrušky, 2.3.), Horní Bojanovice, 7.3.).

První výskyt **dřepčíků (*Phyllotreta* spp.)** na listech byl objeven na okrese Brno–venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 24.2.), Znojmo (Krhovice, 20.2.), Blansko (Drnovice, 10.3.). V Mörickeho miskách byl zjištěn v okresech Zlín (Horní Ves u Fryštáku, Halenkovice 24.2.), Uherské Hradiště (Nedakonice, 24.2.), Vsetín (Kunovice, 6.3.).

První výskyt imag **dřepčíka olejkového (*Psylliodes chrysocephala*)** v Mörickeho miskách byl zjištěn v okresech Uherské Hradiště (Nedakonice, 28.2.), Zlín (Horní Ves u Fryštáku, 6.3.).

První výskyt imag **krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*)** v Mörickeho misce byl zaznamenán na okrese Břeclav (Hrušky, 1.3., Horní Bojanovice, 7.3.), Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 3.3.), Znojmo (Krhovice, 3.3.), Blansko (Drnovice, 10.3.), Zlín (Halenkovice, 24.2., Horní Ves u Fryštáku, 6.3.), Uherské Hradiště (Nedakonice, Nedachlebice, 10.3.), Vyškov (Ivanovice na Hané, 4.3.), Hodonín (Lidéřovice, 3.3.), Kroměříž (Kotojedy, 7.3.).

První výskyt imag **krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*)** v Mörickeho misce byl zaznamenán na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 3.3.), Blansko (Drnovice, 13.3.), Uherské Hradiště (Nedakonice, 10.3.), Břeclav (Hrušky, 1.3., Horní Bojanovice, 7.3.).

První výskyt imag **krytonosce zelného (*Ceutorhynchus pleurostigma*)** v Mörickeho misce byl zjištěn na okrese Znojmo (Krhovice, 3.3.).

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého se provádí dvakrát týdně ve 2 Mörickeho miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Mörickeho misky se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*) při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

Plošné silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** v porostech byly sledovány na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou), Znojmo (Bohutice, Hluboké Mašůvky, Krhovice, Znojmo-louka), Blansko (Kozárov, 12.3.), Vyškov (Ivanovice na Hané, Moravské Prusy, 10.3.). Lokálně střední výskyt na okrese Břeclav (Hrušky, 1.3., Tvrdonice, 2.3.) a Kroměříž (Bystřice pod Hostýnem, 7.3.).

Pozorování hrabošů se provádí v porostech o výměře větší než 5 ha na počátku a na konci vegetace. Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem 4 x 250 m² = 1000 m²) a vynásobením 10x.

Ošetření se provede v případě zjištění středního výskytu.

období		Početnost (ks užívaných nor)		
		slabá	střední	silná
jaro		10-40	50-200	210 a více
léto		10-200	210-600	610 a více
podzim	Ozimé obilniny, řepka letošní vojtěšky	10-200	210-600	610 a více
	Starší vojtěšky, jetele, TTP, louky	10-400	400-2000	2010 a více

Ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a ÚKZÚZ.

PÍČNINY

VOJTĚŠKA (RF 25 BBCH)

Růstová fáze: Prodlužovací růst lodyh příp. listová růžice vytvořena.

Lokálně střední až silný výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl sledován v porostech na okrese Břeclav (Velké Bílovice, 2.3., Nikolčice, Hustopeče, 14.3.).

Pozorování viz. výše

OVOCNÉ DŘEVINY

Jádroviny

JABLOŇ (RF 51 BBCH)

Růstová fáze: zaoblování květních pupenů, šupiny pupenů prodloužené, objevují se světle zbarvené části.

Lokální střední výskyt vajíček **mšic (*Aphididae*)** na kůře dvouletých větví byl pozorován na okrese Znojmo (Citonice), Ojedinelý střední výskyt vajíček zaznamenán na okrese Blansko (Lysice, 9.1.), Břeclav (Nosislav, 9.1., Velké Bílovice 11.3.), slabý výskyt (Hrušky, 24.2.).

První výskyt larev mšice jitrocelové (*Dysaphis plantaginea*) na rozvíjejících se pupenech byl sledován na okrese Znojmo (Hrádek u Znojma, 16.3.).

Lokální střední výskyt živých štítků štítenky zhoubné (*Quadraspidiotus perniciosus*) na kůře dvouletých větví byl objeven na okrese Znojmo (Hrádek u Znojma), Zlín (Žlutava, 24.1.) a ohniskový silný výskyt zjištěn v okrese Uherské Hradiště (Nedakonice, 20.1.).

Ojedinělý silný výskyt štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*) zjištěn na okrese Blansko (Vanovice, 29.1.).

Ojedinělý slabý výskyt vajíček mery jabloňové (*Cacopsylla mali*) kolem pupenů byl zjištěn na okrese Blansko (Kunštát, 10.1.).

Výskyt housenek obalečů (*Tortricidae spp.*) v pavučinovitých zápradcích objeven na okrese Blansko (Kunštát, 10.1.).

První výskyt imag květopase jabloňového (*Anthonomus pomorum*) na větvích byl zjištěn v okrese Uherské Hradiště (Zlechov, 13.3.).

Na okrese Blansko (Lysice, 9.1.) zjištěn ojedinělý slabý výskyt vajíček píďalky podzimní (*Operophtera brumata*). Lokální střední výskyt byl zjištěn na okrese Znojmo (Citonice).

Peckoviny

SLIVONĚ (RF 53 BBCH)

Růstová fáze: prasknutí pupenů, zelené špičky listů obklopují viditelné květy.

Lokální slabý výskyt vajíček mšic (*Aphididae spp.*) byl zaznamenán na okrese Blansko (Lysice 9.1., Újezd u Kunštátu 13.1.).

Lokální střední výskyt larev štítenky zhoubné (*Quadraspidiotus perniciosus*) na kůře dvouletých větví byl objeven na okrese Znojmo (Bohutice, Hrádek u Znojma), Břeclav (Němčičky, 9.1.), slabý výskyt (Hrušky, 28.2.).

Na okrese Blansko (Vanovice, 29.1.) zaznamenán ojedinělý slabý výskyt vajíček svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*).

BRSLEN

Lokální střední výskyt vajíček mšice makové (*Aphis fabae*) na větvích byl sledován na okrese Znojmo (Hodonice). První výskyt larev na pupenech byl pozorován na okrese Brno-venkov (Pohořelice nad Jihlavou, 10.3.) a Znojmo (Hodonice, 10.3.).

První výskyt zakladatelek na zelených pupenech byl zjištěn v okresech Zlín (Halenkovice, 6.3.), Uherské Hradiště (Věsky, Nedakonice 10.3.).

Za OBO Brno zpracovala Ing. Eliška Kopřivová